

Armid alles

■ Sajandi orkaanist möödub 35 aastat

Paljud ei mäletagi enam hästi seda erakordselt tugevat maru 6. ja 7. augustil 1967. Kaks päeva möllanud orkaan murdis kolm miljonit tihumeetrit metsa, rullis maha sadu hektareid põlde, viis ära 800 000 m² katusid, rebis katki üle 6000 km elektri- ja sideliine.

Kuumusele järgnes lahing

Lõikuskuu algus oli kuum: Tartus kerkis 3. augustil õhutemperatuur 30, Narvas 31 pügalani. Teisel pool Läänemerd oli ilm 15 kraadi jahedam. Selline kontrastne olukord püsis ligi nädala. Aegajalt tuli saartel paduvihma.

Tõeline lahing algas frondil 6. kuupäeva pärastlõunal. Õhuõhk langes suure kiirusega. Tsüklon sai jõudu väga sooja Väinamere lahtedelt, aktiivisuurus ning suundus algul Soome poole, siis keeras tagasi, edasi kulges tee siksakitades Narva suunas.

Õhutemperatuur langes järsult. Kuumusest polnud enam jälgegi, paar päeva küündis maksimumsoojus vaid 10–15 kraadini.

Eesti kogenuim sünoptik Helve Kotli meenutab: “Astudes 6. augusti õhtul Balti jaamas maha Moskva rongilt, valdas mind kummaline ohutunne: oli väga kuum, kuid puhus tugev tuul. Kodus Kivimäel murdusid puudel oksad, katuseluuk lendas sujuvalt põõsasse. Järgmisel hommikul kujunes tee tööle pikaks. Kohe pärast Hendriksoni küüru lõppes bussitee tohtutus lombis. Ilmajaama Toompeal oli raske jõuda, sest toomkiriku ümber oli murtud puuokstest tõeline džungel.”

Trollid ja trammid seisid – tänavad olid murdunud puide täis. Kiirabibrigaadid murdsid teed kannatanuteni sageli mootorsae abil. Kadrioru parkis hukkus 76 puud, neist 12 põlistamme.

Akadeemik Erast Parmasto märkis: “Torm paljastas puudused meie parkide hooldamises. Parke peab uuendama mitte siis, kui torm nad lagedaks teeb, vaid periooditi.”

Metsad said kõige rohkem kannatada Haapsalu, Harju, Rapla ja Paide rajoonis. Tormi murtud ja vigastatud puude

maht moodustas umbes 2,5% kogu riigi metsatagavarast, Maatra kandis isegi ligi kolmandiku. Lõuna-Eesti pääses kergemalt.

Edasi (praegune Postimees) kirjeldas esilehel tormiööd järgmiselt: “Õudusfilmides on sageli nii, et enne südaööd läheb ilm metsikuks. Tuul koolutab puud ja murrab oksa, pilliroog on maani. Eile öösi olid sedamoodi loodusnähud kõik olemas, võibolla hullemadki kui filmides. Elektrijuhtmete särtsatused ehmatasid kõige rohkem. Muidu oli aga linnas suhteliselt vaikne.”

Vool oli ära tänavate kaupa. Üks mootorrattur sai maas lebavais elektriliinides viga. Tähtvere ja Emajõe äärseis parkides oli palju murdunud puud. Rõhu aiandis peksis tuul ja vihm maha ligi kolmandiku õuntest. Ometi oli Tartumaal tormituule kiiruseks puhanguiti “vaid” 20–21 m/s.

Loode-Eestis mõõdeti kahel päeval aga uuteks tuule kiiruse rekorditeks (kümne minuti keskmine näitaja, mitte kiirus puhangutes) 35 m/s! See annab välja juba I kategooria troopilise orkaani näitaja.

Puhanguid, kui tuule kiirus ületab 30 m/s, esineb meil saartel pea igal aastal, tuult üle 40 m/s tuleb ette siiski väga harva. Eesti rekordiks on Ruhnu oktoobris 1969 registreeritud 48 m/s. Võrdluseks, tuulepuhangu maailmarekord 104 m/s

registreeriti 12. aprillil 1934 Mount Washingtoni ilmajaamas USAs.

Rahvas sai metsa

Tormikahjustuste kaotamiseks mobiliseeriti ettevõtted, organisatsioonid ja sõjaväeosad.

Rahvas sai metsa üles tööta-da ka enda tarbeks. Abiks min-di ühismajandite põldudele, sest ka viljakoristamine toimus “keerukates ilmastikutingimustes”.

Sajandi orkaani loodusele tekitatud arme võib näha veel paljudes Loode- ja Põhja-Eesti paikades, kuigi möödus juba 35 pikka aastat.

AIN KALLIS

